

Právo hospodaření s majetkem státu

Právo hospodaření s majetkem státu spočívá v právu subjektu, jemuž právo hospodaření přísluší, vykonávat za stát, jakožto přímého vlastníka majetku, jeho vlastnická práva, za určitých, státem (vlastníkem) předem stanovených podmínek. Uvedené právo v sobě zahrnuje jak oprávnění věc držet, užívat ji, nakládat s ní, tak i

Právo hospodaření s majetkem státu spočívá v právu subjektu, jemuž právo hospodaření přísluší, vykonávat za stát, jakožto přímého vlastníka majetku, jeho vlastnická práva, za určitých, státem (vlastníkem) předem stanovených podmínek. Uvedené právo v sobě zahrnuje jak oprávnění věc držet, užívat ji, nakládat s ní, tak i řadu povinností směřujících k zachování, účelnému využívání a ochraně takové věci, včetně uplatňování a hájení tohoto práva (i primárního vlastnického práva státu) v řízení před soudy a jinými orgány.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 33 Odo 23/2002, ze dne 27.2.2003)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl ve věci žalobkyně Č. r. – M. v. Č. r., proti žalované E. K. s.r.o., zastoupené JUDr. H. P., advokátkou, o zaplacení částky 478 173 Kč s příslušenstvím, vedené u Okresního soudu v Trutnově pod sp. zn. 14 C 253/97, o dovolání žalobkyně proti rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 10. září 2001 č. j. 24 Co 200/2001-93, tak, že rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 10. září 2001 č. j. 24 Co 200/2001-93 se zrušuje a věc se vrací tomuto soudu k dalšímu řízení.

Z odůvodnění :

Okresní soud v Trutnově rozsudkem ze dne 23. 4. 1998 č. j. 14 C 253/97-42 uložil žalované, aby zaplatila tehdejšímu žalobci (M. v. Č. r.) částku 458 267,50 Kč s 26% úrokem od 3. 10. 1997 do zaplacení, žalobu ohledně částky 19 905,50 Kč s 26% úrokem od 3. 10. 1997 do zaplacení zamítl a rozhodl o náhradě nákladů řízení. Soud prvního stupně zjistil, že žalovaná užívala v období od 4. 7. 1995 do 30. 9. 1997 nemovitosti v katastru obce Vrchlabí - jednalo se o zotavovnu „Žalý“, k níž příslušelo právo hospodaření M. v. Č. r. Žalovaná za užívání neplatila nájemné, a protože nedoložila platný právní důvod užívání, dovodil soud prvního stupně, že získala bezdůvodné obohacení ve smyslu § 451 občanského zákoníku (dále „ObčZ“), a uložil jí povinnost vydat žalobci tomu odpovídající prospěch. Při stanovení výše bezdůvodného obohacení vyšel soud prvního stupně z částky 230 000 Kč ročně, kterou žalobce sjednal v nájemní smlouvě ze dne 24. 5. 1993 s nájemcem, který užíval zotavovnu před žalovanou a kterou by žalovaná musela platit v případě platného smluvního ujednání jako nájem. S ohledem na vznesenou námitku promlčení posoudil soud prvního stupně právo žalobce na vydání bezdůvodného obohacení za období od 4. 7. 1995 do 2. 10. 1995 jako promlčené a po odečtení částky, kterou žalovaná uhradila před podáním žaloby, nárok žalobce ve zbývajícím výši shledal oprávněným.

K odvolání žalované Krajský soud v Hradci Králové rozsudkem ze dne 10. září 2001 č. j. 24 Co

200/2001-93 změnil rozsudek soudu prvního stupně vyjma odvoláním nenapadeného zamítavého výroku tak, že se zamítá žaloba, podle níž měl žalovaný zaplatit žalobkyni částku 458 268,50 Kč s 26% úrokem od 3. 10. 1997 do zaplacení, změnil výrok o náhradě nákladů řízení před soudem prvního stupně a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení. Rozhodl tak poté, co jeho předchozí zamítavý rozsudek zrušil Nejvyšší soud České republiky rozsudkem ze dne 24. dubna 2001 č. j. 25 Cdo 336/2000-81 a věc mu vrátil k dalšímu řízení. V závazném právním názoru přitom vyslovil, že původní žalobce - M. v. Č. r., které v řízení vystupovalo jako samostatný subjekt nadaný způsobilostí k právním úkonům, v důsledku změny právní úpravy provedené zákonem č. [219/2000](#) Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích, ve znění zákona č. [492/2000](#) Sb., s účinností od 1. 1. 2001 výslovně pozbylo postavení právnické osoby a stalo se organizační složkou státu, nezpůsobilou vystupovat samostatně svým jménem v soudním řízení. Do soudního řízení zahájeného před účinností uvedeného zákona současně k datu 1. 1. 2001 vstoupil na místo M. v. Č. r. stát - Č. r. Odvolací soud odkázal na skutková zjištění soudu prvního stupně a dále na již provedený důkaz výpisem z katastru nemovitostí Katastrálního úřadu v Trutnově ze dne 25. 8. 1997, listu vlastnictví číslo 209, vedeného pro obec Vrchlabí a katastrální území Hořejší Vrchlabí, z něhož zjistil, že jako vlastník komplexu nemovitostí v kat. území Hořejší Vrchlabí, tvořícího zotavovnu „Žalý“, je vedena Č. r. - M. v. ČR a že tedy vlastníkem nemovitostí není státní orgán (M. v. Č. r.), nýbrž od ministerstva odlišný subjekt - stát (Č. r.). Odvolací soud uzavřel, že pokud M. v. Č. r. svědčilo pouze právo hospodaření k zotavovně, nebylo aktivně legitimováno ve sporu o vydání bezdůvodného obohacení, neboť pokud se žalovaná skutečně bezdůvodně obohatila, mohlo se tak stát pouze na úkor vlastníka zotavovny - Č. r. Odvolací soud vycházel stejně jako ve svém předchozím rozsudku z vyhlášky č. [119/1988](#) Sb., o hospodaření s národním majetkem, kterou stát výkon některých svých majetkových práv delegoval na jiné subjekty. Vzhledem k tomu, že podle § 6 písm. a) citované vyhlášky byly tyto subjekty povinny uplatňovat právo na vydání bezdůvodného obohacení proti tomu, kdo jej na úkor „organizace“ získal, odvolací soud dovodil, že uvedená vyhláška č. [119/1988](#) Sb. umožňovala subjektu práva hospodaření uplatnit právo na vydání bezdůvodného obohacení, které vzniklo přímo tomuto subjektu, nikoliv právo na vydání bezdůvodného obohacení vzniklého na úkor státu. Výkon práva hospodaření nelze zaměňovat za výkon práva vlastníka, subjekty práva hospodaření tak nemohly podle názoru odvolacího soudu některá práva vlastníka uplatňovat svým jménem (např. právo na vydání bezdůvodného obohacení), nýbrž pouze jménem státu. Vzhledem k tomu, že stát se podle § 52 odst. 1 zákona č. [219/2000](#) Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích, stal účastníkem řízení na straně žalobce až dnem 1. 1. 2001, tj. dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, jeho právo na vydání bezdůvodného obohacení získané žalovanou se promlčelo.

Proti rozsudku odvolacího soudu podala žalobkyně dovolání, neboť je přesvědčena, že rozsudek odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci. Nesouhlasí s výkladem § 6 vyhlášky č. [119/1988](#) Sb. provedeným odvolacím soudem a hodnotí jej jako značně restriktivní. Argumentuje tím, že rozpočtové a příspěvkové organizace a jiné právní subjekty, kterým příslušelo právo hospodaření, nedisponovaly žádným vlastním majetkem, pohledávkami či jinými majetkovými právy, byť byly subjekty práv a závazků ve smyslu § 18 odst. 2 písm. d) ObčZ. Výklad pojmu práva hospodaření s majetkem státu provedený odvolacím soudem by podle dovolatelky v důsledku znamenal, že žádný právní subjekt, jemuž příslušelo právo hospodaření s majetkem státu, by nebyl způsobilý svým jménem uplatnit v soudním řízení práva majetkového charakteru. Dovolatelka namítla, že naopak bylo nejen povinností, ale i právem subjektů, které vykonávaly právo hospodaření, využívat právní prostředky k ochraně svěřeného národního majetku a poukázala v této souvislosti na jiné obdobné spory vedené ministerstvy, které souvisely s výkonem práva hospodaření, v nichž nebyla popřena jejich aktivní legitimace. Akceptovat právní závěr odvolacího soudu by podle dovolatelky v praxi znamenalo, že ani např. státní podnik není legitimován k podání žaloby na vydání bezdůvodného obohacení, ale že žaloba musí být podána státem zastoupeným tímto státním podnikem. Takový závěr považuje dovolatelka za nesprávný a navrhuje zrušení rozsudku odvolacího

soudu a vrácení věci tomuto soudu k dalšímu řízení.

Žalovaná se ve svém vyjádření ztotožnila s právními závěry odvolacího soudu. Poukázala na postavení ministerstva jako rozpočtové organizace, jejíž příjmy bylo nutno považovat za příjmy státu, nikoliv vlastní, takže se žalovaná nemohla podle jejího názoru obohatit na úkor rozpočtové organizace. Ustanovení § 52 odst. 1 zákona č. [219/2000](#) Sb. má v daném případě obdobný charakter jako institut záměny účastníka řízení podle § 92 odst. 2 o. s. ř., tedy namísto účastníka, který není aktivně legitimován, vstupuje do řízení účastník, který aktivní legitimací k podání žaloby disponuje. Promlčení nároku žalobce, který v důsledku záměny vstoupil do řízení, se proto podle názoru žalované přerušuje teprve dnem jeho vstupu do řízení, nikoliv již dnem podání žaloby původním aktivně nelegitimovaným účastníkem.

Žalovaná navrhl, aby dovolání bylo zamítnuto.

Podle ustanovení části dvanácté hlavy I bodu 17 zákona č. [30/2000](#) Sb., kterým se mění zákon č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, se dovolání proti rozhodnutím odvolacího soudu vydaným přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona (1. 1. 2001) nebo vydaným po řízení provedeném podle dosavadních právních předpisů projednají a rozhodnou podle dosavadních právních předpisů (tedy podle občanského soudního řádu ve znění platném do 31. 12. 2000 – dále jen „o. s. ř.“). Tak je tomu i v daném případě, kdy byl rozsudek odvolacího soudu vydán po řízení provedeném podle dosavadních právních předpisů, tedy podle občanského soudního řádu ve znění účinném do 31. 12. 2000.

Podle části dvanácté hlavy I bodu 15 zákona č. [30/2000](#) Sb. se totiž dovolání proti rozhodnutím soudu prvního stupně vydaným přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona nebo vydaným po řízení provedeném podle dosavadních právních předpisů projednají a rozhodnou podle dosavadních právních předpisů. V posuzované věci byl rozsudek soudu prvního stupně vydán dne 23. dubna 1998.

Nejvyšší soud České republiky (dále jen „Nejvyšší soud“) jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání bylo podáno včas oprávněnou osobou a že je podle § 238 odst. 1 písm. a) o. s. ř. přípustné, přezkoumal napadený rozsudek odvolacího soudu podle § 242 odst. 1 a 3 o. s. ř. a dospěl k závěru, že dovolání je důvodné.

Ve smyslu § 242 odst. 1 a 3 o. s. ř. je dovolací soud vázán uplatněným dovolacím důvodem, včetně toho, jak jej dovolatelka obsahově vymezila.

Žalobkyně uplatnila dovolací důvod podle § 241 odst. 3 písm. d) o. s. ř., jímž lze namítat, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci. Právní posouzení věci je nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu určil sice správně, ale nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

V dané věci jde posouzení postavení M. v. Č. r. a rozsahu jeho práv při výkonu práva hospodaření

daných mu vyhláškou č. [119/1998](#) Sb., o hospodaření s národním majetkem, a to do data 1. 1. 2001, kdy nabyl účinnosti zákon č. [219/2000](#) Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích a vyhláška č. [119/1998](#) Sb. byla zrušena. Nejvyšší soud již ve svém předchozím rozsudku ze dne 24. dubna 2001 č. j. 25 Cdo 336/2000-81 dospěl k závěru, že k datu účinnosti tohoto zákona Ministerstvo vnitra České republiky jako původní žalobce pozbylo postavení právnické osoby a stalo se organizační složkou státu nezpůsobilou vystupovat samostatně svým jménem v soudním řízení a do soudního řízení dnem účinnosti uvedeného zákona, tedy ke dni 1. 1. 2001, vstoupil na jeho místo stát - Č. r. V bližším odůvodnění Nejvyšší soud odkazuje na toto svoje rozhodnutí.

Dovolatelka napadá zejména nesprávnost posouzení vztahu nového účastníka řízení - státu k dosavadnímu průběhu soudního řízení a zejména k úkonům původního žalobce, když odvolací soud u původního žalobce neshledal aktivní legitimaci k podání žaloby na vydání bezdůvodného obohacení, které žalovaná získala na úkor majetku státu.

Ustanovení § 52 odst. 1 zákona č. [219/2000](#) Sb., na jehož základě se stala Č. r. účastníkem soudního řízení, způsobilo procesní nástupnictví ve všech soudních řízeních zahájených přede dnem nabytí účinnosti zákona č. [219/2000](#) Sb. všemi subjekty, které se staly dnem 1. 1. 2001 organizačními složkami státu (srov. § 3 odst. 1 tohoto zákona), a to tak, že namísto těchto nově konstituovaných organizačních složek státu se účastníkem soudních řízení ze zákona stal stát - Č. r. Jde tedy o procesní nástupnictví stanovené zákonem, právní účinky spojené s podáním žaloby proto zůstávají zachovány a ten, kdo vstupuje do řízení namísto dosavadního účastníka řízení, přijímá stav řízení, jaký tu byl v době jeho vstupu do řízení. Znamená to především, že všechny účinky spojené se zahájením řízení mezi původními účastníky řízení zůstávají i po jeho nástupu do řízení zachovány, že procesní nástupce je vázán všemi procesními a hmotněprávními úkony, které v řízení učinil jeho procesní předchůdce, a že náklady vzniklé za řízení jeho předchůdci patří k nákladům řízení procesního nástupce.

Je tedy nutno posoudit správnost závěru odvolacího soudu o neexistenci aktivní legitimace původního žalobce - M. v. Č. r. na vydání bezdůvodného obohacení vzniklého žalované na úkor státu. Nejvyšší soud v této souvislosti opět odkazuje na odůvodnění svého předchozího rozsudku v této věci, pokud se týká postavení původního žalobce jako subjektu nadaného způsobilostí k právům a povinnostem (vykazoval znaky právnické osoby - srov. rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 21. 9. 1993 pod sp. zn. 7 Cmo 33/92, publikovaný pod č. 52 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 1995).

Institut práva hospodaření byl původně upraven v § 64 až 75 hospodářského zákoníku. I když byl hospodářský zákoník k 1. 1. 1992 zrušen, nadále platilo podle § 761 obchodního zákoníku, že až do vydání nové právní úpravy se právo hospodaření státních organizací s majetkem státu řídí dosavadními předpisy, včetně ustanovení § 64, 65 a § 72 až 74b hospodářského zákoníku. Právo hospodaření s majetkem státu bylo upraveno i ve vyhlášce č. [119/1988](#) Sb., o hospodaření s národním majetkem, ve znění pozdějších předpisů. „Nová právní úprava“ zmíněná v § 761 odst. 1 obchodního zákoníku je obsažena až ve shora citovaném zákoně č. [219/2000](#) Sb., kterým byla současně zrušena vyhláška č. [119/1998](#) (srov. § 66 bod 2 zákona č. [219/2000](#) Sb.). Podle hospodářského zákoníku a vyhlášky č. [119/1988](#) Sb. mohla být subjektem práva hospodaření jako práva obdobného právu vlastnickému pouze státní organizace, tj. právnická osoba nadaná právní subjektivitou, jak plyne z § 64 odst. 2 a 3 a § 65 odst. 1 a 2 hospodářského zákoníku. Rovněž vyhláška č. [119/1988](#) Sb. používá legislativní zkratku „organizace“ pro označení státních hospodářských organizací, rozpočtových organizací a jiných státních organizací. Těmto subjektům svěřuje výkon

práva hospodaření s národním majetkem.

Právo hospodaření s majetkem státu spočívá v právu subjektu, jemuž právo hospodaření přísluší, vykonávat za stát, jakožto přímého vlastníka majetku, jeho vlastnická práva, za určitých, státem (vlastníkem) předem stanovených podmínek. I když pojem „právo hospodaření“ není ve zmíněných právních předpisech (a ani v jiných právních normách) definován, lze – s přihlédnutím k jeho úpravě v citovaných předpisech – dovodit, že uvedené právo v sobě zahrnuje jak oprávnění věc držet, užívat ji, nakládat s ní, tak i řadu povinností směřujících k zachování, účelnému využívání a ochraně takové věci, včetně uplatňování a hájení tohoto práva (i primárního vlastnického práva státu) v řízení před soudy a jinými orgány. Z žádného z příslušných ustanovení hospodářského zákoníku, ani z vyhlášky č. [119/1988](#) Sb., však nevyplývá, že by z právních prostředků stanovených za účelem ochrany majetku státu, ke kterému vykonává příslušný subjekt právo hospodaření, bylo vyjmuto právo na uplatnění nároku na vydání bezdůvodného obohacení, které získal jiný subjekt neoprávněným užíváním věci, ke které příslušelo příslušnému subjektu právo hospodaření. Naopak je nutno zdůraznit, že právní úprava práva hospodaření a jeho výkonu oprávněnými subjekty byla uvedenými předpisy postavena téměř na roveň vlastnickému právu, když vlastnickému subjektu, tj. státu, zůstávalo v podstatě holé vlastnictví a práva vlastníka vykonával subjekt, jemuž příslušelo právo hospodaření. Závěr odvolacího soudu o nedostatku aktivní legitimace původního žalobce v tomto řízení, tj. M. v. ČR, k podání žaloby na vydání bezdůvodného obohacení, nelze považovat za správný.

Nejvyšší soud navíc ze spisu zjistil, že řízení trpí vadami, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Žalobkyně žalobou uplatnila nárok na zaplacení částky 478 173 Kč s 26% úrokem z prodlení od podání žaloby (tedy od 3. 10. 1997 do zaplacení). Odvolací soud, ač podle § 153 odst. 2 o. s. ř. vázán žalobním návrhem, ve svém zamítavém rozhodnutí příslušenství uplatněné pohledávky specifikoval jako úrok.

Nejvyšší soud proto podle § 243b odst. 2 o. s. ř. rozhodnutí odvolacího soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Koupě nemovité věci](#)
- [Nesprávný úřední postup \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Platební neschopnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Předkupní právo \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Přerušování řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Rodinný závod \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Dědictví](#)
- [Výživné](#)
- [Valná hromada](#)
- [Ustanovení zástupce](#)
- [Náhrada škody](#)